

MAZOWIECKI
WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR
ZABYTKÓW

NSJ 133/2018

4.12.2018

P. K. Szymon
9.12.2018
dr hab. inż. Tomasz Rebul, prof. IMP

Warszawa, dnia 29.11.2019

WRD.5130.1.63.2019

DECYZJA NR 586 /2019

Na podstawie przepisów art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 i 4, art. 3 pkt 1 i 2, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r., poz. 2067 ze zm.), w trybie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm.), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu,

orzekam

wpisać do rejestru zabytków historyczny zespół budowlany d. Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia, wzniesiony w l. 1923-1925, położony w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3, dzielnica Żoliborz.

- Niniejszym wpisem obejmuje się historyczny zespół budowlany, obejmujący budynki położone na terenie działki ew. nr **6/5 z obrębu 7-03-03**, oznaczone na załączniku graficznym kolorem czerwonym oraz teren posesji obejmujący część działki ew. nr 6/5 z obrębu 7-03-03, oznaczony na załączniku graficznym kolorem zielonym.
- Załącznik graficzny do niniejszej decyzji stanowi jej integralną część.

Uzasadnienie

W dn. 29.05.2012 r. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (MWKZ) wszczął postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomości zespołu budowlanego Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia (południowo-zachodni budynek produkcyjny oraz budynek mieszkalno-biurowy), położonego w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3, dzielnica Żoliborz (dz. ew. nr 6/5 obręb 7-03-03). Pismem z dn. 29.06.2012 r. strony postępowania zostały poinformowane o oględzinach obiektu, które odbyły się dn. 13.07.2012 r. W trakcie oględzin wykonano dokumentację fotograficzną obiektu oraz spisany został protokół. Postanowieniem nr 344/2012 z dn. 31.07.2012 r. sprostowano oczywistą omyłkę wskazując jako przedmiot postępowania północno-wschodni budynek biurowy. Decyzją nr 1024/2012 MWKZ wpisał do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego zespół budowlany Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia wzniesiony ok. 1927 (północno-wschodni budynek biurowy oraz budynek mieszkalno-biurowy), położony w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3, dzielnica Żoliborz. Decyzji został nadany rygor natychmiastowej wykonalności. Od decyzji wpłynęło odwołanie. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) decyzją z dn. 10.01.2014 r. uchylił zaskarżoną decyzję w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia.

MWKZ pismem z dn. 30.09.2018 r. zawiadomił strony o prowadzonym postępowaniu administracyjnym w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu budowlanego Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia (północno-wschodni budynek biurowy oraz budynek mieszkalno-biurowy), położonego w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3, dzielnica Żoliborz i zawiadomił o oględzinach

obiekty, które odbyły się w dn. 23.11.2018 r. W trakcie oględzin wykonano dokumentację fotograficzną obiektu oraz spisany został protokół. Pismem z dn. 7.11.2019 r. MWKZ zakończył postępowanie dowodowe w tej sprawie.

Dawna Fabryka Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia (PUW) przy ul. Duchnickiej 3 zlokalizowana jest wzdłuż północnego odcinka Warszawskiej Małej Obwodnicy Kolejowej (Dworzec Gdański-Warszawa Powązki), w kwartale pomiędzy ul. Duchnicką, Powązkowską, Krasińskiego i Przasnyską. Decyzja o powstaniu fabryki podjęta została w 1923 r., posesja historycznie sąsiadowała z terenami wojskowymi zajmowanymi przez I Pułk Radiotelegraficzny (od strony północnej i wschodniej) oraz składami Zaopatrywania Służby Lądowej i Wodnej (od strony zachodniej). Na potrzeby zakładu produkcyjnego teren został wydzielony oraz wytyczono i wybrukowano ulicę Duchnicką. Zabudowania Państwowej Wytwórni Sprawdzianów, obejmujące gmach główny, portiernię (ob. częściowo przekształcona), garaż i transformatornię (niezachowane), wybudowano w latach 1923-1925. Ponadto w sąsiedztwie fabryki, po stronie zachodniej, wzniesiono dom mieszkalny, obok niego i wzdłuż zachodniej granicy posesji przeprowadzono bocznice kolejową. Produkcję sprawdzianów (przrządów mierniczych) rozpoczęto w 1926 r. W tym czasie fabrykę zwiedzał prezydent Ignacy Mościcki.

Teren fabryki zajmował ogrodzoną, prostokątną działkę w narożniku ulic Duchnickiej i Przasnyskiej. Przy wjeździe na posesję znajdował się prostokątny, parterowy budynek portierni, a pośrodku gmach fabryki zbliżony rzutem do odwróconej litery „C”, składający się z budynku frontowego, skrzydła bocznego (wschodniego) oraz krótszego od budynku frontowego skrzydła poprzecznego (północnego). Budynek frontowy, najprawdopodobniej o funkcji biurowej i administracyjnej, poprzedzał reprezentacyjny podjazd z owalnym zieleńcem pośrodku, od południa w narożnikach działki oraz na dziedzińcu pomiędzy skrzydłami znajdowały się zaprojektowane zieleńce. W tylnej części działki wzniesiono mniejsze zabudowania gospodarcze.

W 1927 r. po likwidacji Centralnego Zarządu Wytwórni Wojskowych, któremu podlegał zakład przy ul. Duchnickiej, Fabryka Sprawdzianów (FS) w Warszawie przeszła pod zarząd Państwowych Wytwórni Uzbrojenia, która kierowała również Fabryką Karabinów w Warszawie, Fabryką Broni w Radomiu oraz Fabryką Amunicji w Skarżysku. Zakład zajmował się wówczas produkcją przrządów mierniczych m.in. mikromierzy, suwmiarek precyzyjnych, gwintowników szlifowanych, uchwytów, przrządów kreszerowych, płytek mierniczych typu Johanssona, przeznaczonych na potrzeby wojska polskiego, a także na polski i zagraniczny rynek cywilny. Pracownicy fabryki współpracujący z Centralnym Laboratorium PWU podjęli również próby normalizacji produkowanych wyrobów, zgodnie z wypracowywaną polską normą dla urządzeń technicznych (tzw. układu pasowań). Pracowano również nad wykonaniem suwmiarek, czujników zegarkowych i podziałek własnego modelu. W 1930 r. w zakładach rozpoczęto produkcję maszyn dla Polskiego Monopolu Tytoniowego. Dzięki wąskiej specjalizacji w latach 30. XX w. fabryka zajmowała czołowe miejsce w produkcji narzędzi i przrządów pomiarowych w kraju.

W czasie II wojny światowej na terenie FS stacjonowały wojska niemieckie, a produkowane na terenie zakładów narzędzia i części przekazywane były do III Rzeszy. W fabryce pracowali Polacy i jeńcy sowieccy, część z nich poniosła śmierć na terenie zakładów w latach 1943-1944. Po wybuchu powstania warszawskiego zakończono produkcję, a maszyny rozmontowano i wywieziono do Niemiec wraz z częścią załogi. Pomimo zniszczeń wojennych zachowały się budynek frontowy fabryki, portiernia (ob. przebudowana) oraz budynek mieszkalny, a także zagospodarowanie południowej części posesji.

Po 1945 r. FS stała się częścią Centralnego Zakładu Techniczno-Badawczego, a od 1948 r. zdecydowano o przekazaniu fabryki na potrzeby Głównego Instytutu Mechaniki, poszerzając jej obszar o teren między ul. Przasnyską a Powązkowską. W 1949 r. na terenie posesji istniały budynek główny, budynek mieszkalny i portiernia, a w północnej części działki, gdzie projektowano nową ulicę (proj. przedłużenie ul. L. Rydygiera), stolarnia, garaże i kuchnia. Wówczas też podjęto prace nad rozbudową kompleksu o budynek Instytutu Motoryzacji, Techniki Ciepłej, Hali Materiałoznawczej i Laboratorium (niezrealizowane), w północnej części działki w miejscu planowanej ulicy zaprojektowano garaże, magazyny, składy koksu, kotłownię i budynki gospodarcze. Również w 1949 r. zdecydowano o budowie w miejscu zniszczonego, wschodniego skrzydła (od strony ul. Przasnyskiej) nowego budynku Głównego Instytutu Mechanicznego, z niższym łącznikiem przylegającym do przedwojennego gmachu. Od 1951 r. instytut stał się samodzielną jednostką naukowo-badawczą.

Zagospodarowanie przed budynkiem głównym, w tym reprezentacyjny podjazd z zieleńcem pośrodku oraz tereny zielone w południowo-wschodniej i wschodniej części działki, zostały zachowane, a dalsza rozbudowa prowadzona była w zachodniej części posesji, poza historycznym terenem FS. W 1954 r. ze względu na kolizję z linią wysokiego napięcia podjęto decyzję o obniżeniu wysokości dachu budynku mieszkalnego wraz z wymianą oryginalnej, drewnianej więźby. Rok później wzniesione zostało skrzydło północne budynku głównego oraz równoległa do ul. Powązkowskiej hala. W późniejszych latach zabudowę zagęszczono wprowadzając dodatkowe hale oraz budynki gospodarcze. Rozwój instytutu nastąpił w latach 50. XX w. w związku z realizacją zadań związanych z przemysłem obronnym, a następnie przemysłem cywilnym, głównie w zakresie metaloznawstwa oraz obróbki cieplnej. W latach 90. XX w. zakłady zostały poddane restrukturyzacji skutkującej ograniczeniem działalności. Obecnie budynki dawnej FS wykorzystywane są przez Instytut Mechaniki Precyzyjnej.

Historyczny zespół budowlany d. Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3 obejmuje 2 budynki: gmach fabryki oraz d. budynek mieszkalny. Elementem zagospodarowania terenu jest ponadto portiernia (ob. przebudowana), ogrodzenie i rozplanowanie zieleńców i dróg dojazdowych. Zespół zajmuje historyczny teren zakładów oraz przylegający do niego obszar z budynkiem mieszkalnym. Historyczną zabudowę zlokalizowano wzdłuż ul. Duchnickiej i Przasnyskiej. Opracowanie elewacji budynku fabryki i domu mieszkalnego jest analogiczne, łączy stylistykę klasycystyczną z charakterystyczną dla dwudziestolecia międzywojennego nowoczesną technologią i materiałami budowlanymi. Strefa cokołowa oraz pierwsza kondygnacja oblicowana została okładziną z rustykowanych, zbliżonych do prostokąta i nieregularnych płyt kamiennych, z wypukłym spoinowaniem. Pomiędzy pierwszą a drugą kondygnacją wprowadzono schodkowy gzyms kordonowy, ściany powyżej opracowano za pomocą szarej cegły. Narożniki oraz zamknięte łukiem pełnym otwory okienne na pierwszej kondygnacji zaakcentowane zostały za pomocą naprzemiennych, krótkich i dłuższych boni z szarej cegły. Piwnice obydwu budynków doświetlono za pomocą okien z niewielką studnią oraz przekryte dachem z blachy ocynkowanej.

Budynek d. fabryki jest założony na rzucie zbliżonym do prostokąta, murowany, trzykondygnacyjny, z zaadaptowanym poddaszem przekrytym dachem dwuspadowym. Elewacja frontowa (południowa) jest symetryczna, z 10-osiowym korpusem głównym ujętym 3-osiowymi pseudoryzalitami o niskich, trójkątnych naczółkach. Elewacje boczne są 4-osiowe, tylna (północna) z 3-osiowym ryzalitem od strony zachodniej i 10-osiowym korpusem głównym, od strony wschodniej do budynku przylega wzniesiony po 1945 r. łącznik.

Monumentalny charakter pierwszej, wyższej od pozostałych kondygnacji, został zaakcentowany poprzez przedłużenie boniowania otworów okiennych do wysokości cokołu, zastosowanie wydatniejszego kłińca oraz wprowadzenie pod oknami dwóch, oddzielonych od siebie szerokim pasem, symetrycznych płycin. Kondygnację wieńczy schodkowy gzyms kordonowy z motywem rolki leżącej z szarej cegły.

Wystrój środkowej części elewacji głównego korpusu jest oszczędny: okna otrzymały schodkowe parapety oraz tynkowane, wąskie blendy powyżej górnej krawędzi, ponadto pod oknami drugiej kondygnacji wprowadzono prostokątne płyciny z szarej cegły. Analogicznie opracowana została elewacja głównego korpusu od strony północnej. Adaptacja strychu nad południową połacią dachu ma formę nieznacznie wycofanej ścianki kolankowej z cegły silikatowej, doświetlonej za pomocą prostokątnych okien umieszczonych w istniejących osiach elewacji. Od strony północnej wprowadzono pas niskich, znacznie wycofanych od lica elewacji lukarn. Zdecydowanie bogatsza jest dekoracja pseudoryzalitów, ryzalitu i ścian bocznych. Pomiędzy gzymsem kordonowym i wieńczącym w narożnikach oraz pomiędzy osiami okiennymi znajdują się pilastry o profilowanych bazach i kapitelu. W elewacjach wschodniej, południowej i północnej zostały one zdwojone, w ścianie zachodniej – oprócz pilastrów w narożnikach – pojedyncze. Od strony południowej, w środkowych osiach pseudoryzalitów zwieńczonych trójkątnym naczółkiem z niewielkim oknem termalnym, znajdują się otwory wejściowe zamknięte dwuskrzydłowymi drzwiami z nadświetlem. W jednoosiowej ścianie wschodniej ryzalitu znajduje się wejście, powyżej blendy okienne. W naczółku ryzalitu wykonano balkon o murowanych słupkach i ażurowej balustradzie z pionowych, gęsto rozstawionych słupków, stabilizowanych u dołu i u góry poziomą taśmą. Naczółek przy północno-wschodnim narożniku jest częściowo przesłonięty nową zabudową.

W związku z adaptacją poddasza na funkcje użytkowe nad korpusem głównym, pomiędzy pseudoryzalitami od strony południowej i północnej wprowadzono ściankę kolankową z cegły silikatowej oraz rozmieszczono w osiach okien dolnych kondygnacji otwory okienne, natomiast nad ryzalitem i częścią budynku wprowadzono wystające nieznacznie powyżej kalenicę dachu zadaszenie w formie świetlików. Oryginalne otwory okienne są czterodzielne, pięciorzędowe z zaakcentowanym śłemeniem. Pierwotnie okna były drewniane o zewnętrznych skrzydłach pomalowanych na kolor zielony, obecnie wykonane są z PCV z powtórzoną kolorystyką. Piwnice zostały doświetlone za pomocą prostokątnych otworów ze studniami zabezpieczonymi cementową opaską i niską, metalową balustradą o dwóch słupkach w narożnikach.

Elewacja południowa oraz północno-zachodni narożnik budynku w znacznej części porośnięte są winobluszczem. Stan zachowania budynku jest dobry, w strefie cokołowej widoczne są przemurowania za pomocą szarej cegły i zaprawy cementowej, w niektórych partiach elewacji i gzymsu widoczne są drobne uszkodzenia i odspojenia, a także ślady po ostrzale z czasu II wojny światowej.

Budynek mieszkalny (ob. o funkcji biurowej) założony na rzucie zbliżonym do kwadratu z niewielkim pseudoryzalitem na osi elewacji południowej jest murowany, dwukondygnacyjny, przekryty dachem czterospadowym z arkuszy blachy. Elewacja frontowa (południowa) jest 5-osiowa, południowa 4-osiowa, boczne o 2 osiach usytuowanych w północnej części budynku. Dolna kondygnacja opracowana została za pomocą okładziny kamiennej. Pseudoryzalit, boniowanie narożniki, opaski wokół okien pierwszej kondygnacji oraz piwnicy, schodkowy gzyms kordonowy, a także elewacje na drugiej kondygnacji opracowane zostały za pomocą szarej cegły, pomalowanej obecnie na kolor grafitowy. Po obu stronach pseudoryzalitu, w którym pierwotnie znajdowało się główne, reprezentacyjne wejście do budynku, na drugiej kondygnacji znajdują się jednoosiowe balkony, o płytach z profilowaną krawędzią. Balustrady są

metalowe, z gęsto rozstawionych słupków i prętów stabilizowanych dwoma poziomymi taśmami. Pomiedzy słupkami w górnej części znajduje się dekoracja w postaci wygiętych łukowato taśm ze zwiniętymi spiralnie końcami. Posadzki balkonów są współczesne, z terakoty. W budynku zastosowano okna jedno i dwudzielne, dwurzędowe z nadświetlem zamkniętym prosto lub łukiem pełnym, wszystkie okna są współczesne, jednoramowe z PCV w kolorze białym (pierwotnie zapewne w kolorze zielonym). Drzwi wejściowe są wtórne, w kolorze brązowym (główne wejście), w elewacji północnej zastosowano drzwi białe z PCV, poprzedzone metalową, malowaną na kolor niebieski konstrukcją schodów z arkadowym zadaszeniem z matowego tworzywa sztucznego. Budynek jest w dobrym stanie technicznym, na elewacji widoczne są drobne odspojenia farby.

Na terenie dawnej Fabryki Sprawdzianów zachowały się ponadto: przebudowany budynek portierni, pozostałości historycznego zagospodarowania, w postaci ogrodzenia, drogijazdowej do budynku głównego z owalnym zieleńcem i zagospodarowanej zieleni. Portiernia znajduje się w południowo-wschodniej części posesji. Jest to budynek jednokondygnacyjny, pierwotnie założony na rzucie prostokąta, obecnie rozbudowany, całkowicie otynkowany, przekryty dachem dwuspadowym z papy. Z formy budynku można przypuszczać, że elewacje historycznej portierni zostały wykonane z szarej cegły, a wystrój ograniczono do schodkowego gzymsu wieńczącego oraz opracowania strefy cokołowej. Po 1945 r. budynek został rozbudowany. W oryginalnej części zachowano płycinową dekorację filarów ogrodzenia, które zostały przedłużone do wysokości profilowanego gzymsu za pomocą płaskich pilastrów ze strefą cokołową (z wyłączeniem fragmentu nad furtką). Dekoracja taka została powtórzona na całej wysokości ścian wschodniej portierni. W późniejszym czasie od strony zachodniej portierni wzniesiono niższą, założoną na rzucie dobudówkę na podmurówce, o ścianach obłożonych blachą falistą, pomalowaną w kolorze brązowym. Ze względu na dokonane przekształcenia budynku stracił on w znacznym stopniu swoje walory zabytkowe, jednak w dalszym ciągu pozostaje częścią historycznego zagospodarowania tego terenu.

Pierwotnie ogrodzenie znajdowało się na przedłużeniu ścian bocznych budynku głównego i wzdłuż ul. Duchnickiej. Obecnie zachowała się wyłącznie część przy południowej i wschodniej granicy działki. Jest ono murowane z elementami konstrukcji żelbetowej. Wykonane z szarej cegły wysokie, kwadratowe w przekroju słupki z prostokątną płyciną i profilowanym zwieńczeniem przekryte zostały czterospadowym daszkiem. Przęsła ogrodzenia są murowane, podzielone na strefę dolną, z niskim cokołem, trzema prostokątnymi płycinami oraz żelbetowym okapnikiem. Powyżej, w trzech polach wydzielonych słupkami i dwuspadowym, profilowanym zwieńczeniem o konstrukcji żelbetowej znajdują się trzy metalowe panele, malowane na kolor zielony, wypełnione pionowymi, zygzakowatymi prętami, tworzącymi układ w karo, z dospawanymi na styku pionowymi prętami. Od strony wschodniej część ogrodzenia została usunięta w związku z wzniesieniem budynku gospodarczego. Po wojnie ogrodzenie zostało otynkowane szarą zaprawą fakturową, jednocześnie przęsła wzdłuż południowej granicy działki pomalowano na kolor jasnożółty. Brama wjazdowa, flankowana podwyższonymi słupkami, jest dwuskrzydłowa, o dekoracyjnym wypełnieniu: w dolnej części w formie gęsto rozstawionych prętów, w środkowej i górnej części pola ogrodzenia wypełnione zostały naprzemiennie za pomocą słupków z dekoracją w formie przeciwstawnych półksiężyców i motywów krzyża greckiego oraz ceowników – większych stycznych do siebie i mniejszych równoległych do nich, pomiędzy którymi znajdują się dekoracje ze zwiniętych metalowych taśm. Połączenia elementów dekoracyjnych zostały zaakcentowane za pomocą szerokich przewiązek. Od strony wschodniej brama została poszerzona o jedno, stałe przęsło zamontowane do metalowego słupa. Na skrzydłach bramy

zamontowano zwieńczenie z ceowników i esownic, tworzących wspólnie trójkątną kompozycję. Na obydwu słupkach flankujących bramę wjazdową, na wspornikach w formie pastorału z dekoracją w formie ceownika u nasady umieszczono sześcioboczne latarnie, natomiast przy zachodnim słupku znajduje się żeliwny odbój w kształcie odwróconej konsoli.

Droga dojazdowa na terenie posesji wyłożona została betonową trylinką, przed budynkiem fabryki kosztem zielenia wydzielono miejsca parkingowe. Chodniki wykonano z kwadratowych płyt betonowych układanych równolegle (pierwotnie najprawdopodobniej w karo z tzw. infułą, analogicznie jak przy zachodniej części ogrodzenia wzdłuż ul. Duchnickiej). Część chodników wykonano z drobnej kostki betonowej w kolorze różowym. Ww. elementy, z wyjątkiem ogrodzenia od strony wschodniej o licznych uszkodzeniach mechanicznych, ubytkach cegieł i korozji zbrojenia, są w dobrym stanie technicznym. Ponadto pomiędzy podjazdem a dawnym budynkiem mieszkalnym znajduje się prostokątny basen przeciwpożarowy oraz pomnik martyrologiczny w formie kamienia z tablicą upamiętniającą udział członków Polskiej Partii Robotniczej i osób walczących o wolność kraju zamordowanych przez hitlerowców w latach 1943-1944. Ponadto w sąsiedztwie historycznego założenia, po zachodniej stronie znajduje się powojenna zabudowa, obecnie użytkowana jako budynki biurowe i gospodarcze.

Po przeanalizowaniu zebranego materiału dowodowego MWKZ stoi na stanowisku, iż przedmiotowy zespół budowlany posiada wartości artystyczne, historyczne i naukowe, uzasadniające objęcie jej wpisem do rejestru zabytków nieruchomych.

Historyczny zespół budowlany d. Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3 posiada istotne walory artystyczne jako przykład zakładu przemysłowego o charakterze wojskowym, łączącego cechy stylistyczne tradycyjnej architektury monumentalnej z funkcją zakładu produkcyjnego. Nawiązania do architektury rezydencjonalnej widoczne są w sposobie ukształtowania głównego budynku produkcyjnego (wydłużonego skrzydła o symetrycznym układzie z bocznymi ryzalitami) oraz w układzie przestrzennym całego założenia. Budynek główny poprzedzony jest reprezentacyjnym dziedzińcem z owalnym podjazdem oraz uzupełniony o niewielki budynek mieszkalny i portiernię, wzorowane na domu ogrodnika i dozorczy, całości towarzyszy starannie zaprojektowane ogrodzenie z dekoracyjnie opracowaną bramą wjazdową.

Zabudowaniom, wzniesionym w latach 1923-1925, nadano indywidualny wyraz artystyczny poprzez zastosowanie elementów wielkiego porządku, boniowania, pilastrów, naczółków, a także gradację materiałów (kamień, cegła), zróżnicowanie otworów okiennych (zamkniętych łukiem i prosto). O wyrazie artystycznym zespołu zdecydowały, oprócz formy architektonicznej, nowoczesne materiały oraz ich nietypowe zastosowanie. Na szczególną uwagę zasługuje wprowadzenie ceglanego boniowania na oblicowanej kamieniem elewacji oraz cementowych pilastrów i gzymsów kontrastujących z szarą cegłą górnych partii ścian. Nie bez znaczenia była również kolorystyka stolarki okiennej i drzwiowej, wpisująca się w najnowsze trendy architektury modernistycznej.

Specyficzny charakter zakładu, wymagający mniejszych pomieszczeń produkcyjnych, sterylnych warunków pracy oraz istnienia pracowni laboratoryjnych pozwolił na odejście od typowych rozwiązań stosowanych w przemyśle – wielkich, parterowych, murowanych hal z czerwonej cegły. Tym samym możliwe stało się również odrzucenie typowych rozwiązań architektonicznych i zaproponowanie nowej, indywidualnie zaprojektowanej koncepcji łączącej tradycję z nowoczesnością oraz podkreślającej prestiż zarządzającej fabryką wojskowej instytucji.

Dawna Fabryka Sprawdzianów jest również materialnym świadectwem działalności wojskowych zakładów przemysłowych, w tym laboratoriów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia, a tym samym polskiej myśli technicznej okresu dwudziestolecia międzywojennego. Ranga zakładów podkreślona została poprzez towarzyszącą jego uruchomieniu wizytację prezydenta Ignacego Mościckiego w 1926 r. O wartości historycznej zespołu budowlanego świadczą również związane z nim wydarzenia z okresu II wojny światowej upamiętnione m.in. za pomocą pomnika usytuowanego na terenie posesji. Po 1945 r. fabryka kontynuowała swoją działalność jako Instytut Mechaniki Precyzyjnej, koncentrując się na pracach badawczo-teoretycznych, stając się w latach 50. XX w. wiodącym instytutem w dziedzinie metaloznawstwa i obróbki cieplnej.

Wartość naukowa d. zespołu budowlanego Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia w Warszawie wynika z warstwy materialnej, m.in. technologii wykonania, użytych materiałów budowlanych i ich opracowania, jak również rozwiązań technicznych i funkcjonalnych cechujących architekturę lat 20. XX w. Jest on przykładem ciekawego połączenia czerpiącej z tradycji i nowoczesności architektury reprezentacyjnej, która pełniła również funkcje produkcyjne i przemysłowe. D. Fabryka Sprawdzianów jest istotnym źródłem wiedzy na temat dziejów polskiej architektury monumentalnej i przemysłowej, a także polskiej wojskowości i myśli technicznej, zarówno w dwudziestoleciu międzywojennym, jak i po 1945 r.

W ocenie MWKZ nośnikiem wartości historycznych jest również teren posesji, obejmujący część działki ew. nr 6/5 z obrębu 7-03-03. Fabryka Sprawdzianów została wzniesiona jako spójne, przemysłane założenie architektoniczne, o zaprojektowanym zagospodarowaniu przestrzeni, wydzielonym za pomocą ogrodzenia. Jego integralną częścią był d. budynek mieszkalny, który ze względów praktycznych pozostała poza ścisłym terenem fabryki. Jego związki podkreślała natomiast forma architektoniczna, a także likwidacja zachodniej części ogrodzenia. Z tego względu teren objęty ochroną został wytyczony wzdłuż południowej granicy dz. ew. nr 6/5, następnie wzdłuż ogrodzenia po wschodniej stronie działki z wyłączeniem budynku gospodarczego, po obrysie budynku głównego od strony wschodniej (z wyłączeniem skrzydła dobudowanego po 1945 r.), północnej i zachodniej oraz od północno-zachodniego narożnika budynku do narożnika dz. ew. nr 46 i wzdłuż jej granicy. Dzięki temu możliwa jest ochrona wartości historycznych i widokowych pomiędzy zachowaną zabudową d. FS a d. budynkiem mieszkalnym.

Z uwagi na fakt, iż zespół budowlany jest zabytkiem o charakterze przestrzennym, a co za tym idzie również obszarowym, w jego skład poza materialnymi obiektami budowlanymi wchodzi również powiązania przestrzenne, których polem jest konkretny obszar, wymagający wyznaczenia granic ochrony konserwatorskiej. Umożliwia on ochronę widoków architektonicznych, relacji przestrzennych pomiędzy poszczególnymi budynkami oraz gęstości zabudowy, co ma wpływ na zabytkowe budynki d. fabryki, będące przykładem konsekwentnie zaprojektowanego założenia architektonicznego o cechach reprezentacyjnych. Pomimo przekształceń w północnej części dawnych zakładów (wprowadzenie zabudowy po 1945 r.), w jego frontowej części czytelna jest historyczna koncepcja zabudowy oraz relacje przestrzenne jej głównych komponentów. Objęcie ochroną konserwatorską terenu we wskazanych granicach pozwala chronić zespół będący pozostałością d. Fabryki Sprawdzianów i towarzyszącej jej zabudowy mieszkaniowej.

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego, lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Definicja zabytku zawarta w art. 3 pkt 1 ww. ustawy określa, iż zabytek nieruchomy to nieruchomości, jej części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 litera b ww. ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki nieruchome będące w szczególności: zespołami budowlanymi. Z uwagi na zachowane, wyżej opisane, wartości artystyczne, historyczne i naukowe historyczny zespół budowlany d. Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia, wzniesiony w latach 1923-1925, położony przy ul. Duchnickiej 3 w Warszawie, odpowiada ustawowej definicji zabytku, zostaje wpisany niniejszą decyzją do rejestru zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego i podlega, wraz z częścią posesji, ochronie prawnej.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

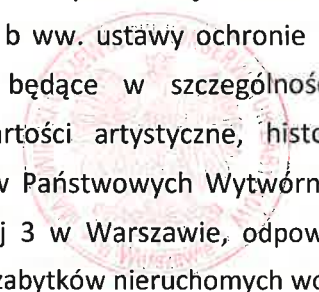
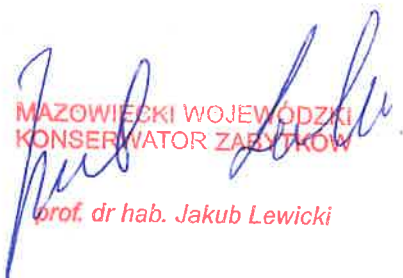
Od decyzji niniejszej przysługuje stronom, na podstawie art. 127 Kpa, odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego urzędu (na adres: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie, 00-373 Warszawa, ul. Nowy Świat 18/20) zgodnie z art. 129 § 2 Kpa w terminie 14 dni od doręczenia przedmiotowej decyzji. W myśl art. 130 § 2 Kpa wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

W myśl art. 127a K.p.a., w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Wówczas z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

UWAGA, NUMER REJESTRU ZABYTKÓW JEST NADAWANY PO STWIERDZENIU OSTATECZNOŚCI
NINIEJSZEJ DECYZJI

Załączniki:

1. Załącznik graficzny
2. Pouczenie o skutkach wpisu zabytku do rejestru zabytków

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
prof. dr hab. Jakub Lewicki

Otrzymują:

1. Skarb Państwa reprezentowany przez Miasto Stołeczne Warszawa, pl. Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa
- ② 2. Instytut Mechaniki Precyzyjnej, Duchnicka 3, 01-796 Warszawa
3. 5 x WUOZ aa (AT) (nr rej,teczka obiektu, KW, kataster, NID)

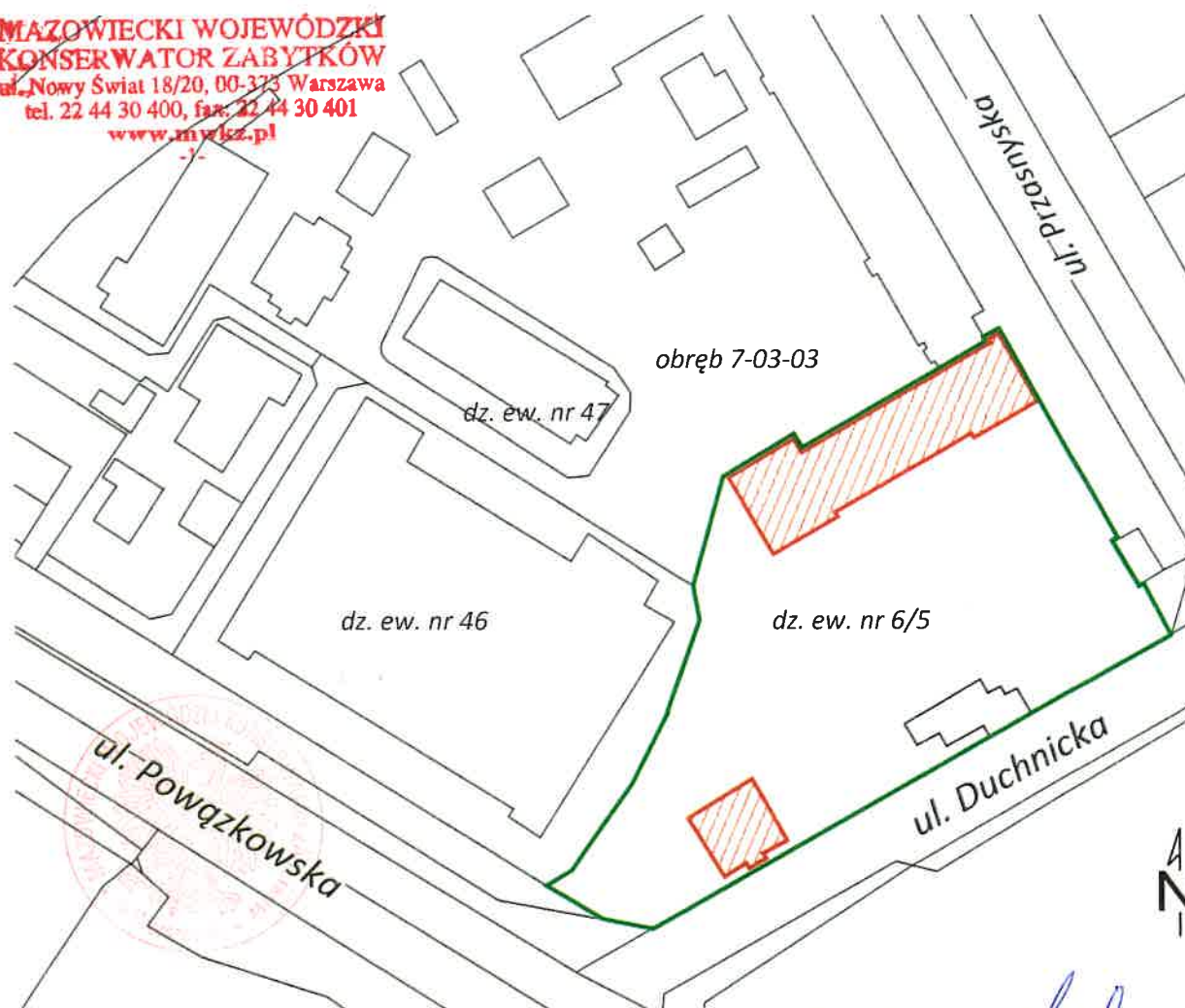
Do wiadomości:

1. Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków, ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
2. Urząd Dzielnicy Żoliborz m.st. Warszawy, ul. Słowackiego 6/8, 01-627 Warszawa

KONTAKT: 022 44 30 412

Załącznik graficzny do decyzji MWKZ nr 586/2019 z dnia 29.11.2019 wpisującej do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego historyczny zespół budowlany d. Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia, wzniesiony w l. 1923-1925, położony w Warszawie przy ul. Duchnickiej 3, w dzielnicy Żoliborz, (dz. ew. nr 6/5 z obręb 7-03-03).

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. 22 44 30 400, fax. 22 44 30 401
www.mwkz.pl

skala 1:2000

- budynki wpisane do rejestru zabytków
- teren posesji wpisany do rejestru zabytków

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
prof. dr hab. Jakub Lewicki

POUCZENIE O SKUTKACH WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH

zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018. poz. 2067, ze zm.)

Art. 10a. 1. Od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także robót budowlanych objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań określonych w innej decyzji pozwalającej na ich prowadzenie.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do zabytku służącego obronności i bezpieczeństwu państwa.

Art. 12. 1. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Art. 27. Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Art. 28. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Art.29 1.Organy ochrony zabytków w czasie uzgodnionym z właścicielem lub posiadaczem przedmiotu będącego zabytkiem lub posiadającego cechy zabytku, mogą prowadzić badania tego przedmiotu w miejscu, w którym przedmiot ten się znajduje.

2.W przypadku odmowy udostępnienia przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą jego udostępnienie na czas niezbędny do wykonania badań, jednak nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

3.Za szkody wyrządzone w związku z badaniami, o których mowa w ust. 1 lub 2, przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Art. 36. 1.Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

(...)

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

Art.38 1.Wojewódzki konserwator zabytków lub działający z jego upoważnienia pracownicy wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków prowadzą kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2.W upoważnieniu, o którym mowa w ust. 1, określa się osobę lub osoby upoważnione do przeprowadzenia kontroli, kontrolowaną osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, miejsce i zakres kontroli oraz podstawę prawną do jej przeprowadzenia.

3.Przy wykonywaniu kontroli wojewódzki konserwator zabytków lub osoby, o których mowa w ust. 1, są uprawnione do:

- 1) wstępu na teren nieruchomości, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie zniszczenia lub uszkodzenia zabytku;
- 2) oceny stanu zachowania, warunków przechowywania i zabezpieczenia zabytków wpisanych do rejestru, a także zabytków znajdujących się w muzeach, bibliotekach oraz w zbiorach lub zasobach innych państwowych jednostek organizacyjnych i jednostek samorządu terytorialnego, w terminie uzgodnionym z ich właścicielem lub posiadaczem;
- 3) sprawdzania zgodności wszelkich działań podejmowanych przy zabytkach wpisanych do rejestru oraz prowadzonych badań archeologicznych z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu i zatwierdzoną dokumentacją;
- 4) żądania ustnych lub pisemnych informacji w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego dotyczącego zakresu kontroli;
- 5) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z zakresem kontroli;
- 6) dokonania wpisu w dzienniku budowy w zakresie określonym przepisami Prawa budowlanego.

4.Czynności kontrolne przeprowadza się w obecności kontrolowanej osoby fizycznej albo kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub upoważnionej przez niego osoby, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Art. 43 Wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję o wstrzymaniu wykonywanych bez jego pozwolenia lub w sposób odbiegający od zakresu i warunków określonych w pozwoleniu:

- 1) prac konserwatorskich, restauratorskich, badań konserwatorskich lub architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub w jego otoczeniu;
- 3) badań archeologicznych;
- 4) innych działań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 6-8 i 10-12.

Art. 49 1. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego, przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, jeżeli ich wykonanie jest niezbędne ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem tego zabytku.

3. W przypadku wykonania zastępczego prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym, wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję określającą wysokość wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu wykonania zastępczego tych prac lub robót, ich zakres oraz termin wymagalności tej wierzytelności.

Art. 74. Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 76. 1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie:

- 1) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
- 2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.

2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 110 1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytkowego nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 113 1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub innego zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nie powiadomi wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości

- podlega karze grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 114. Kto uniemożliwia lub utrudnia dostęp do zabytku organowi ochrony zabytków, wykonującemu uprawnienia wynikające z ustawy, podlega karze grzywny.

Art. 117. Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia prowadzi prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie lub architektoniczne przy zabytku wpisanym do rejestru lub roboty budowlane w jego otoczeniu albo badania archeologiczne, podlega karze grzywny.

zgodnie z ustawą z dnia 12 stycznia 1991r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170)

Art. 7. 1. Zwalnia się od podatku od nieruchomości:

- 6) grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej;